Asiantuntijalausunto

25.10.2022

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta keskiviikko 26.10.2022 klo 11.30 / HE 175/2022 vp / Asiantuntijalausuntopyyntö

HE 175/2022 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI JULKISESTA TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI SEKÄ LAIKSI SOSIAALISISTA YRITYKSISTÄ ANNETUN LAIN KUMOAMISESTA

Oulun kaupunki kiittää eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto asiassa.

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia (916/2012). Lisäksi muutettaisiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia (1269/2020), tulotietojärjestelmästä annettua lakia (53/2018), työsopimuslakia (55/2001) ja työttömyysturvalakia (1290/2002). Vähäisiä muutoksia tehtäisiin myös eräisiin verolakeihin. Sosiaalisista yrityksistä annettu laki (1351/2003) kumottaisiin.

Esityksen tavoitteena on lisätä palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä. Palkkatuen käytön lisäämisen tavoitteena on edistää heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä ja sitä kautta nostaa työllisyysastetta. Tavoitteena on vähentää palkkatukeen liittyvää byrokratiaa yksinkertaistamalla palkkatukijärjestelmää siten, että järjestelmä olisi ennakoitavampi ja palkkatuen myöntö- ja maksatusprosessi nopeampi ja

houkuttelisi työnantajia, erityisesti yrityksiä palkkaamaan työttömiä työnhakijoita palkkatuella nykyistä enemmän.

Oulun kaupungin huomiot

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luku Palkkatuki

Hallituksen esityksen kannatettavat seikat

Oulun kaupunki pitää esitettyjä muutoksia esityksen tavoitteiden, palkkatuen käytön lisäämisen yrityksissä sekä palkkatukijärjestelmän yksinkertaistamisen, osalta sinällään hyvin perusteltuina ja kannatettavina. Lisäksi Oulun kaupunki pitää perusteltuna, että palkkatuen tarkoitusta laajennettaisiin asiakkaan osaamisen kehittämisen ohella vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja yli 60-vuotiaden pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksien ja työelämäosallisuuden lisäämiseen.

Kannatettavaa on myös muutos, että asiakas voisi saada heti toisen palkkatukijakson edellisen päätyttyä, jos tuki olisi asiakkaan kannalta tarkoituksenmukainen. Jäähysäännön poistaminen parantaisi asiakkaiden mahdollisuutta työllistyä tilanteissa, jossa he eivät ole vielä valmiita avoimille työmarkkinoille ensimmäisen palkkatukijakson jälkeen.

Hallituksen esityksen mukaisesti on kannatettavaa, että osatyökykyisten kohdalla tuen määrä olisi 70 % palkkakustannuksista. Osatyökykyisen asiakkaan tilanteen kannalta on usein kyse kuitenkin työnhakijan kokonaispalvelutarpeesta, eikä yksistään mainittu korkeahko palkkatuki mahdollisuus usein riitä. Osatyökyseisten kohdalla puhutaankin useiden asiakkaan palvelutarpeeseen kulloinkin sopivien tukimuotojen ja palveluiden yhteensovittamisesta ja ”räätälöinnistä”.

Hallituksen esityksen ongelmallisuus

Hallituksen esitys pitää sisällään myös kohtia, jotka voivat sinällään pienentää palkkatuen vaikuttavuutta ja vähentää ja hankaloittaa tuen käyttöä. Näitä ovat palkkatukijärjestelmään edelleen sisältyvät useat eri palkkatukiluokat, palkkatuella katettavien palkkakustannukset, de minimis -menettely 100 %:n palkkatuessa sekä palkkatukijakson kesto.

Hallituksen esityksessä palkkatukiluokkia on jatkossa neljän sijaan kolme, mitä ei voida nähdä erityisen toimivana yksinkertaistamisena tai suoraviivaistamisena. Palkkatuen määrään ja kestoon vaikuttaisivat jatkossa edelleen hakijan ikä, koulutus, työmarkkinatilanne, työttömyyden pituus, terveydentila sekä mahdollinen oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Lisäksi 55-vuotiaille on kehitetty oma työllistämistuki.

Sivukulujen (sis. lomarahan) sulkeminen pois palkkatukikustannuksista voi edelleen heikentää palkkatuen kiinnostavuutta tuki-instrumenttina yrityksissä. Työnantajien yhdenvertaisuuden kannalta on varsin ongelmallista, että palkan sivukulut ja lomaraha eivät enää kuuluisi palkkatuella katettaviksi. Samassa yhteydessä mm. kolmannelle sektorille 100 % palkkatuessa laskettaisiin palkkakustannukset tietyllä kertoimella sivukulujen kattamiseksi. Laajemmalla kustannusten kattamisella voitaisiin eittämättä kannustaa erityisesti mikroyrityksiä käyttämään palkkatukea mm. ensimmäisen palkatun työntekijän palkkaamiseen. Nyt esitetty muutos voi päinvastoin korottaa kynnystä palkkatuella työllistämiseen yrityksissä, mikä on vastoin hallituksen esityksen tavoitetta.

Erityisen ongelmallisena näemme esityksen siitä, että jatkossa yhdistys, säätiöiden ja rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien 100 % palkkatukeen sovellettaisiin de minimis -menettelyä eli palkkatuki 100 prosentin suuruisena myönnettäisiin de minimis –tukena sellaisille työnantajille, joiden toiminnalla arvioidaan olevan vaikutusta Euroopan Unionin jäsenmaiden väliseen kauppaan. Edellä esitetty on ongelma jäsenmääriltään laajojen yhdistysten osalta, joilla on monentyyppistä toimintaa ja jotka tekevät alueellisesti vaikuttavia työllisyystoimenpiteitä ja järjestävät palveluita työttömille työnhakijoille. On huomioitava, että em. toimijat ovat lähtökohtaisesti olemassa jäseniään varten, eivät varsinaista liiketoimintaa varten. Yhdistykset, säätiöt ja rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat toimivat muiden työllisyydenhoidosta vastaavien tahojen kanssa merkittävänä välityömarkkinoiden kehittäjänä ja tukevat niiden pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden työllistymispolkuja, jotka eivät ole vielä valmiita työllistymään yrityksiin.Tämä hallituksen kohta on epäkohta ja vaikuttaa huomattavasti yhdistysten, säätiöiden ja rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien toimintaa jatkossa osallistua työllistämiseen palkkatuella.

Ottaen huomioon palkkatuen kohderyhmät ja palkkatuen tarkoituksen, on tukijaksojen lyhentäminen koko hallituksen esityksen tavoitteiden vastainen

toimi. Olisi siis vaikuttavuuden näkökulmasta oleellista pitää tukijaksot vähintään 6 tai 12 kuukauden pituisina. Hallituksen esityksen mukaan 10 kuukauden tukijakson kesto edellyttää 12 kuukauden yhtäjaksoista työttömyyttä. Tällöin esityksen mukaisesti hakijan lyhytkin koulutus- tai valmennusjakso voisi katkaista asiakkaan mahdollisuuden 10 kuukauden tukijaksoon. Asia tulisi korjata. Asiakkaan oma aktiivisuus hakeutua työllisyyttä edistäviin palveluihin ja koulutuksiin ei saisi vaikuttaa negatiivisesti hänen palkkatukimahdollisuuksiinsa. Järjestelmää uudistaessa tulisi myös arvioida, pitäisikö järjestelmän yksinkertaistamisen ja suoraviivaistamisen vuoksi palkkatuen kesto olla kokonaan riippumaton asiakkaan työttömyyden pituudesta.

Erityisesti osatyökykyisten kohdalla olisi arvioitava onko 10 kuukauden tukijakso liian lyhyt aika, kun hallituksen esityksen tavoitteena on edistää asiakkaan työllisyyspolkua kohti avoimia työmarkkinoita. Näin siitä syystä, että käytännössä osatyökykyisten työllisyyden edistämiseksi on usein pystyttävä yhteensovittamaan eri tukipalveluita ja terveyspalveluita, mikäli halutaan työllisyyspoluista vaikuttavia.

Ongelmaksi esityksessä voi myös nousta osatyökykyisen työnhakijan tukimahdollisuuden arvioinnissa edellytys diagnosoidusta vammasta tai sairaudesta. Monelta osatyökykyiseltä puuttuu diagnoosi, vaikka heillä on selkeästi yksi tai useampi vamma tai sairaus, joka vaikeuttaa huomattavasti sopivan työn saamista. Olisi arvioitava, että onko mahdollista, että diagnosoidun sairauden tai vamman vaatimus poistettaisiin tässä yhteydessä.

55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki

Ehdotettu työllistämistuki voisi vaikuttaa myönteisesti 55 vuotta täyttäneiden työllistymiseen erityisesti yksityiselle sektorille. Tällä voisi olla myönteinen vaikutus asiakasryhmän työllistymiseen myös palkkatukijakson jälkeen. Vaikutusten arvion mukaan varsinainen työllistämisvaikutus olisi melko maltillinen, mutta tällä työllistämistuella voisi kuitenkin olla vaikutusta tässä mainitun asiakasryhmän palkkaamisen asenteisiin sekä erityisesti yksityisellä sektorilla pysyvämpään työllistymiseen. Yli 55-vuotiaiden työllistymisen tukemisella on myös muita olennaisia yksilön terveyteen, hyvinvointiin ja talouteen liittyviä vaikutuksia, kuten työelämän sosiaalinen tuki, arjen rytmi ja eläkkeen kertyminen. Näillä on vaikutuksia myös kansantalouteen ja syntyviin kustannuksiin esim. sote-menoissa.

Asiantuntijalausunto

25.10.2022

Oulun kaupunki pitää ehdotusta yleisesti kannatettavana. Ongelmana ovat laissa säädetyt edellytykset. Edellytys sille, että työnhakija on ollut työttömänä vähintään 24 kuukautta edeltävänä 28 kuukauden aikana, on kriteerinä liian tiukka. Tätä pitäisi alentaa esimerkiksi 12 kuukauden työttömyyteen, jotta tuki olisi mahdollinen useammalle. 70 prosentin tuki on kohderyhmän kohdalla perusteltu tukimäärä. Tässä, kuten muussakin palkkatuessa, tulisi kattaa myös työnantajan sivukuluja mukaan palkkatuella katettaviin palkkakustannuksiin.

Lisätietoja

Marjo Pekkonen
Kehittämispäällikkö
Oulun kaupunki
p. 040 183 1025
marjo.pekkonen@businessoulu.com